

“EL MEU PRÒXIM PROJECTE ÉS APEDREGAR EL LICEU”

Entrevista a Pau Vidal

per Carles Miró <http://www.carlesmiro.blogspot.com>

Pau Vidal (Barcelona, 1967), traductor (d'Erri de Luca, Camillieri, Tabucchi), crucigramista (és responsable dels “mots enreixats” que surten cada dia a El País), estrella televisiva (del programa Joc de paraules, de BTV), és autor, com a mínim (la deontologia no permet precisar més), d'allò que en diuen “un assaig humorístic” (El parevostre) i d'un llibre de contes (que es titulava Homeless i que es va acabar publicant amb el títol Homeless). Ara ha tret el llibre En perill d'extinció. 100 paraules per salvar.

Obra

- El parevostre. La Magrana, 2000.
- Homeless. Empúries, 2002.
- (Amb Màrius Serra) Els cent millors crucigrames de Màrius Serra i Pau Vidal. Empúries, 2004.
- (Amb Elisenda Roca) Joc de paraules: del programa televisiu d'èxit. Empúries, 2004.
- En perill d'extinció. Empúries, 2005.

Amb l'excusa d'aquest últim llibre, el vaig a buscar a casa per entrevistar-lo. Me'l trobo convalescent d'un refredat fort. Es deixa acompanyar al bar del carrer Elisabets de Barcelona, just davant de l'horripilant hotel Camper. El bar és a l'altra banda del carrer i als antípodes: un local de la Barcelona anterior al Fòrum, al disseny, al “posa't guapa”; s'ha quedat en l'època que el parc d'atraccions del Tibidabo era una novetat i que la gent que visitava Barcelona pujava amb monument a Colom. L'únic element de l'últim terç del segle passat és la màquina escurabutxaques. Ens asseiem en la tauleta que hi ha lliure al costat de l'artefacte: l'autor convalescent, una de les persones a qui està dedicat el llibre (“havia vingut per fer d'infermera”, em diu somrient) i servidor (amb bloc i bolígraf per aparentar professionalitat). El convalescent demana un tall de truita amb patates i un Vichy (“¿Fresc?”. “Nooo, natural.”). Deixem que s'alimenti. Impertinència de l'entrevistador: “Com a infermera, podries haver-li portat un tuper”. “¿Amb un caldet?”. L'entrevistat em mira: “Ah, tu ets dels que dius tuper i no taper”. És un senyal indiscutible que la seva salut millora.

En el pròleg d'aquest llibre dius que “tots els idiomes s'estan simplificant a gran velocitat” i que “tots els vocabularis s'estan reduint”. ¿Com es comprova això?

Diguem que és una certesa científica per comprovar. Es pot comprovar en l'ús de qualsevol idioma. En el cas del català és palmari. Potser hi ha més paraules que mai. És probable que el repertori de paraules a disposició dels parlants sigui superior al de fa uns anys, però el repertori d'ús quotidià no supleix els altres camps que es perden. ¿Quin vocabulari creix, el de la mecànica quàntica? A més, hi ha termes que sí que són quotidians, però que els adoptem de manera efímera.

Tu amb aquest llibre et proposes “salvar” cent paraules.

El llibre funciona com una metonímia, o sigui la part pel tot.

La part són les cent paraules.

I el tot la llengua. El que està en perill no són només aquestes paraules, sinó tota la llengua.

Ets, com si diguéssim, de la tribu dels extincionistes, que diuen que el català desapareixerà.

Sóc de la tribu dels rebotats.

I prediques amb l'exemple quan escrius i també quan parles. Dius coses com “campar” o “eurons” que poden sonar bastant sorprenents.

No, jo dic “ecus”, jo m'he quedat amb els ecus. Però esclar que predico amb l'exemple. Tinc una relació d'amor exuberant amb la llengua, i per tant predico amb l'exemple de manera conscient.

¿Una relació d'amor amb la llengua?

D'amor exuberant, sí, sí.

Defenses una llengua barroca. Ets més de Sagarra que de Pla, vaja.

Home, i tant.

Però, aviam, això de la pràctica conscient és perquè ets escriptor. És natural que els escriptors tinguin més consciència lingüística que la gent normal. Per això fas el que fas.

Sí. Però és que també falsejaria la realitat si la gent normal ho fes. Si quan Coromines anava amb la motxilla a veure com parlaven en un lloc, la gent s'hagués posat a rumiar...

En canvi, *En perill d'extinció* és una apel·lació a la consciència lingüística, a fer servir el vocabulari amb una precisió que pots exigir dels escriptors però no de l'altra gent.

La idea és tibar el màxim possible perquè alguna cosa quedi. Sóc intolerant en alguns casos perquè s'ha de compensar la molta màniga ampla que hi ha hagut. Com que no es pot exigir, tirem de la simpatia. Els idiomes s'han d'estudiar per necessitat i no per simpatia.

Això és tot el contrari de la campanya aquesta de la Generalitat, del "Parla sense vergonya parla en català".

Sí, és això de la màniga ampla. És igual si pronuncies "setze" com "setse". Doncs no, si dius "setse" no estàs parlant català.

Doncs molta gent que parla en públic parla així.

Com en [Joan] Saura. En Saura hauria d'estar tancat a la presó per la manera com parla. O, si estigués tancat a la presó, hauria de ser l'últim de rebre l'amnistia.

¿Amb el teu llibre pretens crear una moda, posar de moda ni que sigui unes quantes paraules?

És el que he pensat més. Encara no n'he tret el desllorigador. La línia de flotació de la llengua és la sintaxi i la fonètica, no el lèxic. Però els fabricants de models són l'escola i TV3. No sé què s'hi pot fer des de l'escola. Jo no sé el que s'ha de fer, però sé algunes coses que no s'han de fer. Per començar, no donar un micro al 80% de la gent que treballa a TV3.

Em sembla que ho expliques a l'entrada de la paraula "dèria", però t'ho pregunto igualment: ¿com et va agafar la dèria del llenguatge?

Home, m'agrada molt que em faci's aquesta pregunta perquè tinc una resposta molt bona i no m'ho preguntava mai ningú. Em vaig adonar quan era bastant petit, quan uns parents em van regalar una col·lecció de monedes i una de segells, que de col·leccionar segells se'n deia numismàtica i de col·leccionar monedes, filatèlia, unes paraules fascinants que no sabia d'on venien.

¿Així va començar tot?

Com a impuls això funciona encara ara. Em passa quan em diuen el cognom d'algú i em poso a buscar associacions d'aquest cognom amb altres paraules. També em perdo en la majoria de les pel·lícules, perquè a mitja pel·lícula un personatge ha dit alguna cosa, i em poso a rumiar en la paraula i ja noestic per la història.

Però amb aquesta fixació en les paraules aïllades, ¿no hi ha el perill que els arbres no et deixin veure el bosc?

Sí, ja. Però és allò que totes les cançons estan inventades. Jo també puc parir una història amb argument més enllà de la pura faramalla verbal. Però el que passa és que el discurs centrat en el missatge...

No t'interessa.

No, és que no diu res. El discurs centrat en el missatge no diu res. La major part del discurs públic no diu mai res. Paraules com "tolerància" o "solidaritat" no volen dir res. Crec que la millor manera d'acostar-se al contingut és la forma. Mira, per posar un exemple, si no t'has preguntat d'on ve "ensarronar", potser no ensarronaràs mai ningú.

¿I d'on ve "ensarronar"?

(Tronant.) ¡De sarró!

Al pròleg del llibre dius que el llenguatge no és només comunicació.

Aquesta és una de les fal·làcies de la societat de la tolerància. Només una de les funcions, i no sé si la més important, del llenguatge és la comunicació. Si tot fos comunicació no hi hauria poesia ni parlariem sols.

Alguna cosa deu “comunicar” la poesia.

D’acord, però no és una comunicació *necessària*. Això de dir que les llengües serveixen per comunicar-se i prou és reduccionista. És típic de qui no té la seva llengua en conflicte. Qui no pateix no es preocupa.

Dues preguntes per acabar. ¿Quins projectes tens?

Apedregar el Liceu en dia de funció.

¡...!

M’han proposat fer una ruta literària del *Homeless* com a part de l’Any del Llibre i la Lectura.

Ah, i com que hi ha el conte del fantasma del Liceu...

Per això he proposat apedregar el Liceu.

¿Amb els teus lectors?

Sí. Però pensa que això ho organitza l’Ajuntament.

Doncs no t’ho deixaran fer.

Més aviat no.

Si al final ho fas, m’avisas. L’altra pregunta és per què el llibre està dedicat a qui està dedicat.

A l’àvia perquè...

L’àvia és evident. Està dedicat “A l’àvia Margarida i a l’Alba”, aquí present.

Perquè és l’última catalanoparlant viva i perquè segur que si el llibre l’hagués escrit ella hauria sortit molt més bé.